v naší velmi chudé veřejnoprávní literatuře. Obsah spisu je velmi bohatý. Podává přehled a rozbor právních norem a okolo této kostry jsou seskupeny hojné výklady o souvislosti se starším právem i o motivech, které vedly k jednotlivým ustanovením. Zvláště tyto poslední partie dlužno vítati vzhledem k účasti autorově na sdělání osnovy zákona. Snad možno litovati, že spis nebyl doplněn přehledem zákonodárství jiných států (na př. pruského, francouzského, anglického) při čemž by vynikly některé přednosti naší úpravy, na př. větší demokratičnost vzhledem k úpravě francouzské, a na druhé straně bylo by lze těžiti z jejich zkušenosti při praktickém provádění nebo při případné novelisaci zákona. Nedocenitelnou předností knihy jest značná podrobnost celého zpracování. To proto, že při této z brusu nové úpravě vnitřní správy bude třeba teprve vytvořiti praxi a tu kniha bude spolehlivým vodítkem úředníkům i samosprávným členům zastupitelstev. Zpa.

Josef Šusta: Světová politika v letech 1871—1914. II. Trojspolek a francouzsko-ruská aliance. — Praha. 1925, Vesmír. — Dějiny nového veku. 8°. — Str. 300. — V novém díle práce Šustovy se stále víc a více přibližujeme k přítomnosti. Není sporu, že právě pro právníka má takovéto zpracování, zvláště pochází-li z péra tak povolaného, význam veliký a s radostí je vítáme i také proto, že pokračování na sebe, jak jinak bývá u nás zvykem, nenechává dlouho čekati. V prvním díle skončil autor kongresem berlínským a navazuje v pokračování ihned na jeho dozvuky v p r v n í kapitole. Líčí poměry v Německu za všemocného vládného Bismarka a všímá si hojně otázek hospodářských (gründerství, krach r. 1873 a p.), naproti tomu pak vystoupení reakce, nezdar v kulturním boji a přechází k poměrům ruským, kde ruská politika byla zaměstnána událostmi na Balkáně, zejména okupací rakousko-uherskou v Bosně a Hercegovině. Rakousko také zesiluje svůj vliv na Balkáně proradou srbského krále Milana na vládě a národu, kterého úplně odevzdal v područí moci urputně nepřátelské všemu slovanskému.

Nato v d r u h é kapitole nadchází autoru úkol vylíčiti vznik Trojspolku. Všímá si nejprve mocenského seskupení na západě Evropy. Charakterisovav vývoj politických stran ve Francii a její úplný příklon od konservatismu k radikalismu, probírá otázku tunisskou, v níž setkala se Francie se zájmy italskými, kdež obsazení Tunisu Francií rozhodlo definitivně, kterým směrem má se bráti politika italská. Tak došlo ke smlouvě o Trojspolku 20. května 1882 ve Vídni. Ale k dosažení cílů vytčených Bismarkem bylo stále ještě daleko a proto Šusta obrací se ve svém líčení k vypsání poměrů ruských a balkánských, aby byl obraz tehdejších poměrů evropských úplný.

Souběžně s těmito událostmi šlo i mimo Evropu o věci nemenší důležitosti a jimi se zabývá kapitola t ř e t í. Jde tu o dělení Afriky; politiku anglickou opanován byl tento zemědíl dokonale, spíše cestami diplomatickými. Ovšem i ostatní mocnosti evropské a dokonce i Německo snažilo se pevně se uchytiti v Africe, přes veškeren odpor zejména Anglie.

Ale i v Asii zavdaly snahy evropských velmocí střetnuvších se svými tužbami na témže území popud k ostře vyhraněným sporům, o nichž pojednal autor v kapitole č t v r t é. Čína je střediskem těchto konfliktů, kde západnický duch a veškeré novodobé snahy narážely stále na tuhý odpor vžitého imperialismu a konservatismu. Ale i na jiném místě, v Afganistanu dochází ke konfliktu Anglie a Ruska posunujícího své hranice do Zabajkalí. Autor do této kapitoly, chtěje jasněji vysvětliti situaci v Anglii, zařadil sem i odstavec o snahách Irčanů za samosprávu, třebas podle titulu kapitoly do ní nejméně patří.

A podobný způsob zachoval Šusta i v předposlední kapitole p á t é nadepsané »Bulharská krise«, v níž nejen vylíčil, jak bolestně se rodilo Bulharsko, jakož i v druhé části této kapitoly, která ztěžka podléhá titulu, vypsal osud snah francouzských po revanchi Německu, intrik Bismarkových vůči Rusku zejm. pověstný Rückversicherungs-

vertrag z r. 1887 mezi Německem a Ruskem i konečně rozčarování ruského cara a hledání nového spojence ve Francii.

Příhodná doba k uzavření aliance rusko-francouzské brzy však nenadešla. Na obzoru politickém se ukázal nový vlivný činitel, zřejmě konkurující s velkým kancléřem. Starý německý císař byl vystřídán na necelých sto dní vlády churavým a vlastně umírajícím synem Fridrichem III., na jehož smrt skoro doslova čekal jeho syn Vilém II. Osobnost tohoto nového samovládce vystupujícího s odměřenou pósou vypočítanou na vnější efekt se nutně musila záhy střetnouti s Bismarkem. Pádem Bismarkovým rychle se změnila tvářnost říše Německé a s ním padly poslední naděje, že by snad kdy došlo ke skutečnému spolku mezi Německem a Ruskem, jež naopak poutalo čím dále, tím více finanční pouto k Francii. Zároveň pak obnovení smlouvy o Trojspolku bylo posledním signálem k smlouvě francouzsko-anglické, takže počátek roku 1894 značí definitivně rozpoltění dvou světů evropských, slovansko-románského protigermánskému a tím i řadu příčin k budoucím konfliktům.

Není snadno vylíčiti světovou politiku doby nedávné jedním dechem. Tím poutavější jsou pro stati, kde autor dovedl svésti celou mnohotvárnou fluktuaci novodobého života v jeden směr, zvláště kde navazuje na hospodářské problémy. Nalezneme v něm stejně odstavce pojednávající o kulturním boji, klerikalismu jako antisemitismu, nebo krachu vídeňském, panamském atd. Není tedy divu, jestliže snad někdy prudší spád dějin nedal se postihnouti pérem a proto si vysvětlíme ony leckdy velmi rušivé skoky anebo násilná navázání jednotlivých líčení, jež v tomto díle vystupují okázaleji a zřejměji. Zajisté že by nemohlo vaditi rozvržení na jednotlivé a hojnější kapitoly. Nelze však toho přímo vytýkati, tím spíše, že v knize Šustově v naší literatuře jedinečné, se nám dostává práce nejen obsáhlé, nýbrž i velmi hledané. Ča.

Dr. jur. Otakar Sommer: Reforma právnických studií. — Bratislava, 1925. — Knihovna právn. fakulty sv. 13. — 8°. — Str. 75. — Obšírná práce profesora Sommra o předmětu velmi aktuálním byla, jak se dovídáme z předmluvy, určena pro druhý letošní sjezd československých právníků v Brně a jest litovati, že se tak nestalo, byť i mu nebylo tehdy tak úplně ji podati, jak by si byl autor přál. Takto sjezdové jednání bylo ochuzeno o důležitý bod pořadu, třebas že autorovi se podařilo doplniti své výklady doklady z nové úpravy italské. Svou práci založil profesor Sommer na široké basi. Úvodem předeslal jakousi historii reformních snah u nás za Rakouska i za republiky a srovnává ji s podobnými snahami jinde. Problém v celku je velmi těžký a lze úplně souhlasiti, že těžisko jeho leží právě v tom nalézti rovnováhu mezi vědeckým a praktickým rázem fakult, aniž by se fakulta rozbila v kursy dovednosti anebo naopak zase stala jen »nudným institutem mluvené vědy«. Odhaluje pak některé zásadní závady nynějšího studia našeho zejména studium in absentia, nedostatečnou přípravu praktickou a neuspokojující úpravu zkoušek. Zajisté že málo kdo z řad neprávnických uvědomí si co znamená na fakultách právnických studium in absentia. Podobný zjev by na př. na filosofické fakultě byl prostě nemožný a prof. Sommer právem věnuje mu několik (i ještě v pozdějších kapitolách) důležitých poznámek. Zdá se však, že by bylo leccos doplniti, protože nelze tento velmi složitý ve svých příčinách zjev řešiti jen lehko. Ostatně i vskutku na jiných vysokých školách větší částka záleží ve studiu soukromém a kdož ví, zda právě to není podstatná vada našeho studia, že velmi málo studentů studuje po knihovnách, ostatek se obmezuje na memorování učebnic často velmi stručných, kdežto jinde musí opatřovati své poznatky pracně po bibliotékách a ústavech, o nichž na naší fakultě není ani potuchy. Plně je možno akceptovati autorovo tvrzení, že také naše semináře nemohou vlivem celkového ovzduší dosáhnouti té výše, jako je tomu jinde, že většina pracov-